

Placering av skolmoduler för Nyckelbergsskolan

Bakgrund och syfte

Nyckelbergsskolan är en grundskola med klasser F-6. Skolan byggdes i början på 1960-talet och lokalerna är uttjänta. Kommunfullmäktige har sedan tidigare gett uppdrag om utredning och vidare produktion av en ny skola. Samhällsbyggnadsförvaltningen har fått i uppdrag att ta fram ny detaljplan för fastighet Stenyxan 3¹, och parallellt med detta har fastighetsavdelningen fått i uppdrag att projektera rivning och uppförande av en ny skola på samma plats. Förstudien *Ny grundskola Nyckelbergsskolan F-6* (2021-12-20) ger förutsättningar för uppdragen. Här beskrivs en skola med kapacitet för cirka 470 elever inklusive grundsärskola och idrottshall.

Under pågående byggprocess behöver Nyckelbergsskolans elever tillfälligt evakueras till skolmoduler. Den 31 mars 2022 beslutade samhällsbyggnadsnämnden om att bevilja ett tillfälligt bygglov för skolmodulerna på fastighet Nyckelberget 1:1. Beslutet överklagas och beslutet upphävs av mark- och miljödomstolen den 15 februari 2023.

Köpings kommun står nu inför ett brådskande beslut gällande placering av skolmodulerna. Nyckelbergsskolans permanenta lokaler har stora brister i inom- och utomhusmiljö, och flera rapporter om brister i pedagogisk miljö och arbetsmiljö har inkommit. För att kunna påbörja uppförandet av ny skolbyggnad behöver alternativ för placering av skolmodulerna utvärderas. Kommunen ser två möjliga alternativ för placering av skolmodulerna:

1. Nyckelberget 1:1 (kräver ny handläggning av det tillfälliga bygglovet).
2. Byjorden 1:1 (intill Scheeleskolan).

Syftet med denna barnkonsekvensanalys är att analysera vilka konsekvenser de två alternativa placeringarna av skolmodulerna får för kommunens barn, med särskild fokus på eleverna i Nyckelbergsskolan och Scheeleskolan.

Barnkonsekvensanalys

Den 1 januari 2020 blev Barnkonventionen svensk lag (2018:1197).

Konventionens artikel 3 anger bland annat att barnets bästa ska beaktas vid alla åtgärder som rör barn. Alltså måste inledningsvis en bedömning göras ifall om åtgärden rör barn på något sätt och om en utredning krävs för att visa om åtgärden är för barnets bästa. Huruvida det krävs en utredning eller inte beror på åtgärdens karaktär och omfattning.

¹ Samma fastighet som nuvarande skolbyggnad är belägen.

En så kallad barnkonsekvensanalys är en metod för att avgöra om en åtgärd är barnets bästa. FN:s barnrättskommitté har gett exempel på när en prövning av barnets bästa bör göras och där anges bland annat vid utarbetande av policyer, riktlinjer samt organisationsförändringar. En del åtgärder bedöms som uppenbart barnets bästa och då finns inte behov av att genomföra en konsekvensanalys.

Placeringen av Nyckelbergsskolans skolmoduler rör elever i Nyckelbergsskolan (alternativ 1 och 2) samt elever i Scheeleskolan och grundskolan (alternativ 2). Tidplanen för uppförandet av ny skola är ännu inte fastställd, men skolmodulerna beräknas vara i användning under två skolår. Åtgärdens omfattning och karaktär kräver en barnkonsekvensanalys.

Låt barnkonventionen vägleda

Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen en del av svensk lag.

Barnkonventionen påtalar alla barns rättigheter och ska vara vägledande i olika typer av bedömningar. I denna barnkonsekvensanalys har följande artiklar identifierats och kommer att användas i analysen:

Artikel 2

Alla barn är lika mycket värda, har samma rättigheter och ingen ska diskrimineras.

Artikel 3

Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas det som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 6

Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Artikel 12

Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Artikel 12 kräver inte enbart att barnet ska få uttrycka sina åsikter, utan åsikterna ska dessutom anses ha betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Barnet har en rättighet, inte en skyldighet, att uttrycka sin åsikt. Barnet kan alltså säga nej. Det är viktigt att barnet får återkoppling. Rätten att få sin åsikt hörd är inte beroende av ålder. Vilken vikt åsikten ska få beror på en bedömning av ålder och mognad som enbart kan göras efter att barnet har kommit till tals.

Artikel 28

Barn har rätt till utbildning. Grundskolan ska vara obligatorisk, kostnadsfri och tillgänglig för alla.

Artiklarna 2, 3, 6 och 12 är konventionens grundprinciper och innebär att dessa ska genomsyra allt arbete med barns rättigheter

Lyssna till barnet och barnen

Barn som berörs av olika typer av beslut har enligt barnkonventionens artikel 12 rätt att komma till tals. Dock ska hänsyn tas till barnets åsikter utifrån ålder och mognad. I vissa fall är det heller inte lämpligt att involvera barn av olika anledningar och detta måste bedömas från fall till fall. Utgångspunkten är att barnen och deras vårdnadshavare ska informeras samt ges möjlighet att uttrycka sina åsikter.

I detta fall berörs främst Nyckelbergsskolans elever (alternativ 1 och 2) samt Scheeleskolans och grundsärskolans elever (alternativ 2), totalt cirka 680 elever. Därtill berörs även kommande elever då skolmodulerna beräknas vara i användning under två skolår.

I denna barnkonsekvensanalys har rektorer med god kännedom om barnens situation hörts. Tillsammans med rektorerna har bedömning gjorts vilka konsekvenser respektive alternativ får för berörda barn.

Inhämta kunskap

Lagstiftning

Som konstaterats ovan är barnkonventionen vägledande för barnkonsekvensanalysen. Ytterligare relevant lagstiftning presenteras nedan.

1 kap 4 § Skollagen

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

1 kap 9 § Skollagen

Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

1 kap 10 § Skollagen

I all utbildning och annan verksamhet enligt denna lag som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år.

Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

3 kap 2 § Skollagen

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

5 kap 3 § Skollagen

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen.

Verksamheten

Nyckelbergsskolan

Nyckelbergsskolan är en grundskola med klasser F–6. Skolan har i dagsläget cirka 320 elever. Nyckelbergsskolan byggdes i början på 1960-talet och lokalerna är uttjänta.

Scheeleskolan

Scheeleskolan är en högstadieskola med klasserna 7–9, förberedelseklass och grundsärskola. Scheeleskolan har cirka 330 elever och ungefär hälften är av utländskt etniskt ursprung. Skolan har arbetat aktivt med elevernas fysiska och psykiska hälsa och har en hälsoinriktning vilket innebär att hela verksamheten präglas av rörelse och hälsa. I dagsläget används både idrottshall och grusplan aktivt. Inriktningen upplevs ha gett goda resultat.

Grundsärskolan och träningskolan på Scheeleskolan

Grundsärskolan på Scheeleskolan är en skola med klasserna 5–9, träningskolan har i dagsläget en klass. Sammanlagt har verksamheten 35–40 elever. Grundsärskolan och träningskolan har egna lokaler men delar praktisk-estetiska salar, grusplan och friytan med Scheeleskolans elever.

Studier/forskning

Forskning om skolmiljöns betydelse för lärande är något bristfällig. I SKR:s förstudie från 2018 *Skollokalernas betydelse för lärande* presenteras tre aspekter att beakta i planeringen av den fysiska skolmiljön. Den första aspekten är att pedagogik och rum samverkar. Den fysiska miljön, såväl inne- som utemiljön, kan skapa möjligheter men även begränsa den pedagogik som bedrivs. Björklid (2005) menar att den fysiska miljön är av stor betydelse och ger specifika möjligheter till lek, lärande och utveckling. Därtill är det av vikt att den fysiska miljön möter förändrade pedagogiska krav, såsom ökad användning av digitala hjälpmedel.

Den andra aspekten är att kvaliteten i den fysiska miljön påverkar trivsel, trygghet och stimulans. Här kan konstateras att elevers förväntan på utbildningen är högre om den fysiska miljön är av hög kvalitet. Forskning har också kunnat visa att skolans fysiska miljö påverkar barns hälsa, motoriska utveckling, koncentrationsförmåga samt sociala och intellektuella utveckling.

Den tredje aspekten berör delaktighet. Genom att låta barn vara med och påverka sin miljö ökar barnens förståelse och ansvarskänsla för den egna skolmiljön.

Intervjuer

Rektorerna för Nyckelbergsskolan, Scheeleskolan och grundsärskolan på Scheeleskolan har informerats om pågående barnkonsekvensanalys och inbjudits till att medverka genom intervju. Fokus i intervjun för dessa två skolor har varit att kartlägga vilka konsekvenser alternativ 2, Byjorden 1:1, får för eleverna.

Rektor för Nyckelbergsskolan

Vilka konsekvenser kommer placeringen av modulerna få för era elever med avseende på innemiljö?

Innemiljön kommer bli klart bättre för våra elever. Modullösningen kommer innebära mer ändamålsenliga lokaler med grupprum till varje klassrum. Lokalerna kommer vara ljusare och ha bättre ventilation. En del avstånd kommer bli kortare vilket underlättar vardagen för både elever och lärare. Oklarheter finns dock gällande användning av idrottshall, slöjdsal och matsal. Vi ser risker med gemensam användning av idrottshallen både gällande tillgång till salen och att omklädningsrummen inte ska räcka till. På samma sätt hade det bästa för våra elever varit att ha slöjdsal i modulerna för att minska antalet elevflöden som korsar varandra under en skoldag. Vägen till och från matsalen kommer bli klart längre för våra elever vilket medför logistiska utmaningar. Därtill är det i dag oklart var eleverna ska gå. Vi ser risker med att eleverna ska gå längs trafikerad väg för att ta sig till och från matsalen. Här behöver elevernas trygghet säkras.

Vilka konsekvenser kommer placeringen av modulerna få för era elever med avseende på utemiljö?

Utemiljön kommer generellt bli sämre för våra elever. Vi tror att den kommer upplevas trängre av både elever och personal. Eleverna kommer även ha färre möjligheter till olika aktiviteter än de har i dag. Här hoppas vi att kommunen kan kompensera med bra anpassad utrustning till eleverna. Att vistas nära elever från högstadiet ser inte vi som en risk för eleverna generellt. Dock kan det finnas enskilda elever som aktivt söker kontakt med högstadielever. Däremot ser vi att närheten till högstadiet kommer öka oron hos både personal och vårdnadshavare, vilket vi kommer behöva hantera i vår verksamhet. För elever i förskoleklass- och fritidsverksamheten innebär placeringen att avstånd till lämpliga utflyktsmål blir för långa.

Hur kommer placeringen av modulerna påverka tryggheten för era elever?

Vi ser flera aspekter som kan påverka elevernas trygghet. Den främsta är den dagliga promenaden till matsalen som antagligen kommer gå längs trafikerad väg. Här behöver vi utreda hur vi kan säkra en trygg promenad för alla elever. En annan risk är ökad otrygghet som följd av att elevflöden möts och korsar varandra under dagen. Vi tror det är viktigt att, så långt det är möjligt, undvika att elever som ska ta sig från en plats till en annan inte möter elever från de andra skolorna. Det här blir särskilt relevant när eleverna ska ta sig till matsal, slöjdsal och idrottshall. Med mycket elever på liten yta ser vi också att det är av större vikt att se över både inrymning och utrymning av vår skolbyggnad.

Rektor och biträdande rektor för Scheeleskolan

Vilka konsekvenser kommer placeringen av modulerna få för era elever med avseende på innemiljö?

Den största risken vi ser för våra elever är tillgång till idrottshallen. Vi har stort behov av idrottshallen för att kunna garantera att våra elever får den fysiska aktivitet de behöver. Att transportera dem till annan idrottshall skapar oro för våra elever och vi får alltid klagomål. I övrigt ser vi inga andra konsekvenser gällande innemiljön.

Vilka konsekvenser kommer placeringen av modulerna få för era elever med avseende på utemiljö?

Här ser vi stora konsekvenser. Hälsoinriktningen är viktig för våra elever och modulerna kommer innebära att vi förlorar vår grusplan. För att upprätthålla skolans hälsoinriktning är det viktigt med kompensatorisk åtgärd som konstgräsplan och multiplan enligt förslag. Vi ser även en risk med att våra elever och Nyckelbergsskolan möts på skolgården, vi tror att det är viktigt för alla elever att verksamheterna skiljs åt, till exempel med hjälp av staket eller liknande. En annan påverkan på utemiljön är bristen på parkeringsyta för våra elevers A-traktorer, vilket behöver lösas eftersom vi annars tappar vår struktur.

Hur kommer placeringen av modulerna påverka tryggheten för era elever?

Vi ser en risk med att elevernas trygghet påverkas av ökad trafik i området. Redan idag är det många lastbilar i området och det väntas öka om modulerna tillkommer. Här behöver våra elevers säkerhet tryggas med farthinder alternativt genom att utreda möjligheten att dirigera om viss trafik. En annan konsekvens är risk för social oro, vi ser en risk att elever från Nyckelbergsskolan lockas med i gäng. Som tidigare konstaterats behöver verksamheterna skiljas åt så långt det är möjligt exempelvis med hjälp av staket.

Rektor för grundsärskolan och träningsskolan på Scheeleskolan

Vilka konsekvenser kommer placeringen av modulerna få för era elever med avseende på innemiljö?

En potentiell risk är att idrottshallen inte kommer räcka till. Redan i dagsläget är schemalagningen en utmaning och här kan det bli svårt att få de timmar vi behöver för idrott inomhus. I övrigt ser jag inga konsekvenser för våra elever.

Vilka konsekvenser kommer placeringen av modulerna få för era elever med avseende på utemiljö?

Här blir konsekvenserna större för våra elever. Ett stort antal elever i området kan påverka våra elever negativt. Våra elever undviker ofta stora folksamlingar. Vi kommer förlora grusplan och inte ha tillgång till den planerade konstgräsplanen. Här vore det viktigt att våra elever får någon typ av aktivitetsyta för att trygga våra elevers behov av rörelse utomhus. En annan aspekt är att det är viktigt för oss att andra elever inte passerar oss när det ska till den tilltänkta matsalen eftersom det kan skapa oro i vår verksamhet. En positiv aspekt är att det kan bli lite lugnare på vår sida av skolgården.

Hur kommer placeringen av modulerna påverka tryggheten för era elever?

Gällande trygghet är det särskilt viktigt för våra elever att det varken är för mycket trafik eller för mycket människor i rörelse kring vår verksamhet. I övrigt ser jag ingen påverkan på våra elevers trygghet.

Handlingsalternativ

Inom ramen för pågående projekt har följande två möjliga placeringar av de tillfälliga skolmodulerna analyserats:

1. Nyckelberget 1:1.
2. Byjorden 1:1.

Alternativ 1, Nyckelberget 1:1, kräver ny handläggning av det tillfälliga bygglov som upphävts av mark- och miljödomstolen. Handläggningstiden kan variera men det beräknas ta 2,6–4,3 år innan modulerna är inflyttningsklara.

Alternativ 2, Byjorden 1:1, beräknas ha kortare handläggningstid än alternativ 1. Uppskattningsvis kan Nyckelbergsskolans elever flytta in i modulerna hösten 2024. Dock ligger fastigheten i anslutning till Scheeleskolan och modulerna kommer då placeras på Scheeleskolans grusplan. Därtill kommer Nyckelbergsskolan behöva viss tillgång till Scheeleskolans idrottshall. Detta alternativ kommer därför påverka Scheeleskolans elever och verksamhet märkbart.

Eftersom det inte är lämpligt ur verksamhetssynpunkt att flytta in i moduler mitt under pågående termin så behöver inflyttning ske i samband med en terminsstart. Detta gäller för båda alternativen.

Analys

Enligt 5 kap 3 § av Skollagen ska alla elever tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Forskning visar att den fysiska skolmiljön är av stor betydelse för elevers hälsa, motoriska utveckling, koncentrationsförmåga samt sociala och intellektuella utveckling. Eleverna i Nyckelbergsskolan vistas i dag i uttjänta lokaler med stora brister i både inomhus- och utomhusmiljö. Bedömningen är att befintlig skola inte är en lämplig arbetsmiljö för eleverna och att de behöver evakueras till skolmoduler för att få en skolmiljö som bättre möter elevernas behov och som kan trygga elevernas studiero.

För Nyckelbergsskolans elever är tidsaspekten av särskild vikt i denna analys. Eleverna behöver så snart som möjligt evakueras från sina befintliga skollokaler. Av de två alternativ som identifierats som möjliga placeringar för skolmodulerna så är Byjorden 1:1 det alternativ som bedöms vara en snabbare process.

Enligt 1 kap 9 § av Skollagen har alla barn rätt till en likvärdig utbildning inom varje skolform. Från ett kommunalt perspektiv behöver skolorna erbjuda likvärdig utbildning för kommunens barn. Likvärdighet är svår att definiera och jämföra, men i denna analys behöver en likvärdig rätt till trygg och ändamålsenlig skolmiljö beaktas. I det fall att skolmodulerna placeras intill Scheeleskolan, Byjorden 1:1, behöver respektive skolas elevers rättighet till en trygg och ändamålsenlig skolmiljö säkras. För eleverna i Nyckelbergsskolan skulle skolmodulerna innebära en klart förbättrad och

mer likvärdig skolmiljö. För Scheeleskolans elever (inklusive grundsärskolan och träningskolan) skulle alternativ medföra en viss försämring särskilt gällande utomhusmiljön. I samtal med representanter för Scheeleskolan framkommer dock att barnens rätt till en likvärdig utemiljö kan tryggas med hjälp av kompensatoriska åtgärder såsom konstgräsplan och aktivitetsytor.

En annan central aspekt som framkommit är att de berörda verksamheterna skiljer sig mycket från varandra. Om modulerna placeras på Byjorden 1:1 kommer elever från 6–16 årsålder samt elever med olika grad av funktionsnedsättning samsas på delvis samma ytor. Representanterna som intervjuats ser viss oro för att elevernas studiero äventyras och att eleverna kan ha dålig social inverkan på varandra. Alla representanter är här överens om att det är viktigt att fysiskt separera verksamheterna från varandra och att ha en fortsatt dialog mellan verksamheterna.

I analysen framkommer att en etablering av skolmoduler för Nyckelbergsskolans elever är brådskande eftersom eleverna i dagsläget vistas i uttjänta skollokaler. Alternativ 2 med placering på Byjorden 1:1 är det alternativ som bedöms vara märkbart snabbare och därför det mest lämpliga med avseende på barnens bästa. Även om en placering på Byjorden 1:1 kan antas ha en viss negativ inverkan för eleverna på Scheeleskolan pekar analysen på att dessa konsekvenser går att avhjälpa med samverkan och kompensatoriska åtgärder.

Bedöm barnets bästa och fatta beslut

Det är inte givet att det alltid går att fastslå om ett beslut är förenligt med barnets bästa. Ett beslut kan innebära såväl negativa som positiva konsekvenser för ett barn. Ett beslut som rör flera barn eller barn i allmänhet kan vara positivt för några barn men negativt för andra. Eftersom ärendet till sin karaktär är skyndsamt har representanter för barnen i denna analys begränsats till rektorerna för berörda skolor.

I detta fall är en skyndsam placering av skolmodulerna på Byjorden 1:1 vid Scheeleskolan det bästa för Nyckelbergsskolans elever men försämrar delvis Scheeleskolans elevers skolmiljö. Dock kan konstateras att Scheeleskolans elevers rättigheter till en god skolmiljö kan garanteras bland annat genom samverkan och kompensatoriska åtgärder. Därtill är lösningen tillfällig och beräknas vara två skolår.

Återkoppla och utvärdera

Om beslutet blir att placera skolmodulerna intill Scheeleskolan så är det viktigt att beslutet och effekterna av beslutet återkopplas till rektorer för berörda verksamheter så att de kan planera verksamheten framåt på bästa sätt. Lösningen kräver fortsatt dialog mellan verksamheter samt med huvudman.